

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.16, november 2020

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Vanja Thaulow
Tilsyn ved cand.theol., adj. professor (i dansk salme- og kirkehistorie) Jørgen Kjærgaard

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til

“Den himmelske Taler”

ved Else Riisager

Indhold

- 1 Udgivelse
- 2 Placering i forfatterskabet
- 3 Indhold, struktur og fortællerens perspektiv
- 4 Efterliv
- 5 Anvendt litteratur

1 Udgivelse

“Den himmelske Taler” udkom i *Nordisk Tidskrift for christelig Theologi*, bind 3, s. 161-163, omkring den 14. december 1841. Digtet blev trykt under overskriften “Aandelige Digte” og fungerede, da det udkom, som indledningsdigt til bindets andet hæfte. Tidsskriftet var udgivet af teologerne Theodor Oldenburg og P.C. Kierkegaard, der begge var inspireret af Grundtvigs tanker. De fik præsteembede i henholdsvis 1830 og 1842 og blev begge medlemmer af “Det sydvestsjællandske Broderkonvent”, hvor en gruppe præster mødtes for at drøfte kirkelige anliggender og fremme den kirkelige vækkelse på egnen.

“Den himmelske Taler” hører til blandt Grundtvigs bibelhistoriske salmer og sange og har forlæg i fortællingen om Simon Peters fiskefangst fra Luk 5,1-11.

2 Placering i forfatterskabet

Det vides ikke, hvornår “Den himmelske Taler” er skrevet, men salmen er sandsynligvis oprindeligt tænkt at skulle indgå i anden del af Grundtvigs *Sang-Værk*

til den Danske Kirke. Sigtet med denne del af sangværket var fra Grundtvigs side, at de enkelte salmer og sange kunne anvendes ved kristendomsundervisningen af børn og unge, og at de også kunne være velegnede for lægfolk. Efter at Grundtvig i sommeren 1837 havde færdiggjort det første bind af sangværket, skrev han til vennen B.S. Ingemann: "Min Hensigt var nu i Vinter at give en Række af *bibelhistoriske* Sange, til at oplive Betragtningen af Guds underlige [dvs. underfulde] Gjerninger i begge Pagters Dage og da især af Frelserens jordiske Levnedsløb" (22. september 1837; i Grundtvig & Ingemann 1882, s. 198). Virkeliggørelsen kom dog til at trække ud.

De to første hæfter af sangværkets anden del udkom i april 1839 og i februar 1841. Hæfterne indeholdt bibelhistoriske salmer og sange, og efter nogle indledende digte var udgivelsen opbygget efter kronologien i Det Gamle Testamente. Andet hæfte sluttede abrupt midt i fortællingen om Rahab. I december 1841 havde Grundtvig sandsynligvis ikke opgivet at fuldføre udgivelsen med flere hæfter. Det kom dog aldrig til at ske.

3 Indhold, struktur og fortællerens perspektiv

I gendigtningen "Den himmelske Taler" bliver den bibelske fortælling opdelt i strofe 1-4, der handler om Jesu undervisning af folkeskaren (jf. Luk 5,1-3), og i strofe 5-10 om Simon Peters fiskefangst (jf. Luk 5,4-10). Strofe 11-14 afrunder fortællingen med en uddybning af, hvad Jesu Kristi tilstedeværelse betyder for den, der hører eller læser digtet. Hvis man betragter hele digtets struktur, sker det afgørende i digtets indholdsmæssige forløb imellem strofe 7 og 8. I strofe 7 ser Simon Jesu guddommelige kræfter, og i strofe 8 forstår han, at mennesket Jesus er Gud, og at han selv er et syndigt menneske. Digtet har således en V-form, som består af strofe 1-7 og 8-14, hvor skæringspunkter er imellem syvende og ottende strofe. Beskrivelsen af Jesu Kristi menneskelige, men især hans guddommelige natur, og hvad det betyder for de troende, spiller en fremtrædende rolle i digtet.

Fortælleren, "Den himmelske Taler", henvender sig direkte med et "du" til tilhøreren eller læseren, som om de er til stede ved begivenhederne ved Genesaret Sø. Den, der taler, har så at sige et himmelsk perspektiv eller fuldt overblik over, hvad der foregår. Fortælleren udpeger, hvad der i situationen er værd at lægge mærke til, og prøver at holde tilhørerens interesse fangen. Dette sker eksempelvis ved de mange henvendelser til du'et: "Seer du" (strofe 1-3); "Hør", "Hører du" (strofe 6-7) og tilsvarende i strofe 8 og 10.

En anden vigtig funktion hos fortælleren er at kommentere begivenhedsforløbet og relatere det til tilhøreren. Foruden i digtets sidste afsnit (strofe 11-13) sker det f.eks. i strofe 4, hvor hele strofen er kommenterende. Kommentaren til du'et kan også findes indlejret i en replik markeret med parentes: "(læg Mærke til Guds barnet!)" (strofe 6,5).

Som fortælleren taler direkte til tilhøreren, taler Jesus direkte til Simon i den skildrede begivenhed (strofe 5 og 8). Simon Peter kan på denne måde fungere som et forbillede for det "du", som digtet henvender sig til, hvad enten tilhøreren befinder sig

i Grundtvigs samtid, eller digtet bliver hørt, læst eller sunget af en, der lever i en senere tid.

4 Efterliv

Grundtvig havde i 1838 skrevet en salme eller bibelsk sang over samme forlæg, “Aandelig Fiskervise” med førstelinjen “Der sad en Fisker saa tankefuld” ([klik her](#)). I denne salme blev der lagt vægt på den del af forlægget, der omhandler Simon Peters kaldelse til at være discipel og missionær. Da Grundtvig i 1870 fik samlet sine bibel- og kirkehistoriske salmer og sange i *Sang-Værk til Den Danske Kirke-Skole*, kom både “Aandelig Fiskervise” og “Den himmelske Taler” med i udgivelsen (se henholdsvis nr. 74 og 75). Af de to salmer blev det “Aandelig Fiskervise”, der fik en blivende plads i den danske salme- og sangtradition.

5 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1839-1841) *Sang-Værk til den Danske Kirke*, bind 2, hæfte 1-2. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1868-1881) *Psalmer og aandelige Sange*, bind 1-5; bind 2 (1870): *Sang-Værk til Den Danske Kirke-Skole*. København.
- Grundtvig, N.F.S. & B.S. Ingemann (1882) *Grundtvig og Ingemann. Brevvexling 1821-1859*, udg. Svend Grundtvig. København.
- Oldenburg, Theodor & P.C. Kierkegaard udg. (1841) *Nordisk Tidskrift for christelig Theologi*, bind 3. København.